

Türkiye ve Avrupa Birliği'nde Tarımsal Üretim Karşılaştırması

Gonca GÜL YAVUZ

Tarımsal Ekonomi Araştırma Enstitüsü

Özet:

Avrupa Birliği (AB-27)'ne üyelik sürecinde, Türkiye'nin AB-27'nin tarımsal üretim konusunda sahip olduğu potansiyeli ortaya koymak, ayrıca Türkiye'nin AB-27 karşısında ki konumunu belirleyebilmek için hazırlanmış olan bu çalışmada öncelikle iki tarafında tarımsal yapıları genel durumları itibari ile ele alınarak gerek Türkiye ve gerekse Avrupa Birliği hakkında bir ön bilgi edinilmesinin uygun olacağı düşünülmüştür. Daha sonra ise bitkisel üretim açısından önemli olduğu düşünülen ayrıca Eurostat tarafından hazırlanan raporlarda da ele alınan ürünler (buğday, mısır, çeltik, şeker pancarı, ayçiçeği, domates, patates, elma, portakal, üzüm ve zeytin) bitkisel üretim başlığı altında karşılaştırmalı olarak değerlendirilmiştir.

Tarım Sektörünün Yapısı

Gayri safi yurtiçi hasıla (GSYH)

Türkiye'de 2008 yılında cari fiyatlarla 498.397 milyon € olan GSYH AB-27'de 12.504.353 milyon €'dur. Tarımın GSYH içindeki payı incelendiğinde ise AB-27'de %10,1 ile en yüksek payı Romanya'nın aldığı görülmektedir. Romanya'yı sırası ile Bulgaristan ve Litvanya izlerken, GSYH' da tarımın payının en yüksek olduğu ülkelerin son üyeler olduğu da ayrıca dikkat çekmektedir. GSYH' da tarımın payının en düşük olduğu ülkeler ise sırasıyla %0,4 ile Lüksemburg, %0,9 ile Almanya ve %1 ile İngiltere'dir. Türkiye'de ise tarımın GSYH' dan aldığı pay %11,9'dur. Bu da bizlere tarım sektörünün ülke ekonomisinde AB-27'deki diğer ülkelere oranla daha fazla yeri olduğunu göstermektedir.

İstihdam

Türkiye’de toplam nüfus 70,5 milyon kişidir. Avrupa Birliği’nde ise toplam nüfus 471,9 milyon kişidir. Avrupa Birliği’nde 17,9 milyon kişi tarımda çalışırken bu rakam Türkiye’de yaklaşık olarak 6,1 milyon kişidir (15+ yaş). Bu da göstermektedir ki; Türkiye’de 15 yaş üzeri nüfusun %24,53’ü tarımda istihdam edilirken bu oran AB-27’de %8,25’dir.

Avrupa Birliği’nde, aile işletmelerinde, işletme sahipleri ve eşleri iş gücünün temelini oluşturmaktadır. Tarımsal işletmelerde çalışan her 4 kişiden 3’ü ya işletme sahibi ya da işletme sahibinin eşidir. Ayrıca aile işgücünün yaklaşık olarak üçte biri tarımın yanı sıra kazanç getirecek başka işlerle de uğraşmaktadır. Bunlar; turizm, el sanatları, yenilenebilir enerji üretimi ve tarım ürünlerin işlenmesi gibi uğraşlardır. Türkiye’de ise tarım işletmelerinin çoğunluğu aile işletmesi şeklindedir ve işletme sahiplerinin eşleri -ki bu Türkiye’de büyük çoğunlukla kadınlardır- ücretsiz aile işçisi olarak üretimde önemli rol oynamaktadırlar.

Arazi kullanımı

Türkiye’de arazi kullanımı incelendiğinde toplam tarım alanının 39.505 bin ha olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Tarım Alanlarının Dağılımı (1000 ha)

	AB-27	%	TÜRKİYE	%
Toplam Tarım Alanı (1000 ha)	198.043		60.694	
1. Toplam İşlenen Tarım Alanı ve Uzun Ömürlü Bitkiler	161.618	82	39.505	65
1a. İşlenen Tarım Alanı	100.117	62	21.979	56
Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	90.134	90	16.945	77
Sebze Bahçeleri Alanı	1.820	2	815	4
Nadas	7.707	8	4.219	19
1b. Uzun Ömürlü Bitkilerin Alanı	10.498	6	2.909	7
Meyveler, içecek ve baharat bitkileri	2.378	23	1.671	57
Bağ alanı	3.310	32	485	17
Zeytin alanlarının kapladığı alan	4.138	39	753	26
1c. Çayır ve Mera Arazisi	50.807	31	14.617	37
2. Orman Alanı	36.425	18	21.189	35

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

Toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitkilerin kapladığı alan ise toplam tarım alanlarının %63’üdür. Uzun ömürlü bitkilerin kapladığı alan, toplam tarım alanı içerisinde %7 pay alırken, büyük çoğunluk %56 ile tarım alanlarına ve özellikle tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin yetiştirildiği alanlara aittir. Çayır ve mera arazisi ise toplam tarım alanlarının %37’sini oluşturmaktadır (Tablo 1).

Arazi kullanımı bakımından Avrupa Birliği ele alındığında; kullanılan tarım alanının 198.043 bin ha ile toplam AB-27 topraklarının %43’ünü oluşturduğu görülmektedir.

Ancak Birlik içerisinde, kullanılan tarım alanı ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir: Örneğin; Finlandiya ve İsveç’te bu oran %7 iken, İngiltere’de %70’tir. Toplam işlenen tarım alanı ve uzun ömürlü bitkilerin kapladığı alan 161.618 bin ha’dır. İşlenen tarım alanı bakımından önde gelen üç ülke Fransa, İspanya ve Almanya’dır. Bu üç ülke toplam işlenen tarım alanlarının %40’undan fazlasına sahiptir. Uzun ömürlü bitkilerin kapladığı alan incelendiğinde ise, İspanya bu alanların tek başına %40’ına sahipken, diğer iki önemli ülke de sırasıyla İtalya ve Fransa’dır. Uzun ömürlü bitkilerin kapladığı araziler ise AB-27 topraklarının sadece %3’ünü oluşturmaktadır. Ancak, İspanya’nın kendi topraklarının %10’undan daha fazlasında kalıcı ürünler ekilidir. Çayır ve mera arazisi ise 50.807 bin ha’dır. Sürekli otlak olarak kullanılan arazi AB-27 toplam tarım alanlarının %25’ini oluşturmaktadır. Ayrıca, Fransa, İspanya ve İngiltere’nin çayır ve mera alanlarının yaklaşık olarak yarısına sahip olduğu bilinmektedir. Ancak bu değerler üye ülkeler arasında oldukça farklılık göstermektedir. Örneğin; İrlanda topraklarının %44’ü otlak olarak kullanılırken, en kuzey ve en güneyde yer alan ülkelerin (Finlandiya ve Kıbrıs) ise %1’den daha az bir bölümü otlaktır.

Tarımsal işletmeler

Tarımsal işletme sayıları dikkate alındığında ise; AB-27’de 7,81 milyon tarım işletmesi olduğu buna karşılık Türkiye’deki işletme sayısının da 3,02 milyon olduğu bilinmektedir. İşletmeler büyüklüklerine göre gruplara ayrıldığında ise; Avrupa Birliği’nde işletmelerin yaklaşık olarak yarısının 5 ha’dan küçük olduğu görülmektedir. Bu işletmelerin yaklaşık beşte biri AB’nin 10 yeni üyesinde ve özellikle Bulgaristan ve Romanya’da bulunmaktadır. İşletmelerin %32,2’si 5-20 ha arası genişliğe sahiptir. 20 ha veya daha geniş olan işletmeler ise

Tablo 2. Tarımsal İşletmelerin İşlenen Alana Göre Dağılımı ve İşletmelerin Payı (%)

Toplam Tarımsal İşletme Sayısı	AB-27		TÜRKİYE	
	13.700.400		3.076.650	
İşletme Genişliği (ha)	İşlenen Alan (%)	Toplam İşletme (%)	İşlenen Alan (%)	Toplam İşletme (%)
< 5	9,43	70,40	21,34	64,82
5 - 19	15,24	18,64	44,49	29,36
20 - 49	14,73	5,87	22,82	5,09
>50	60,60	5,10	11,35	0,73

Kaynak: Eurostat /2007, Tuik/2001

tüm işletmelerin %20'sini oluştururken bu işletmelerin %84'ü eski üye ülkelerdir.

Türkiye'de ki durum incelendiğinde ise; işletmelerin yarısından fazlasının (%64,8) 5 ha'dan küçük olduğu ve neredeyse tamamına yakınının (%94,2) 20 ha'dan küçük olduğu görülmektedir. 50 ha ve üzeri olan işletme sayısı ise toplam işletme sayısının %1'ine ulaşamamaktadır (Tablo 2).

Tarımsal işletmelerin genişliklerine göre dağılımında Türkiye ve AB-27 arasında 50 ha ve üzeri işletmeler hariç çok farklı bir durum gözlenmemektedir. Ancak Türkiye'de toplam işletmelerin sadece %0,73'ü 50 ha ve üzeri genişliğe sahipken AB-27'de bu oran %5,10'dur. Ayrıca burada asıl üzerinde durulması gereken konu işletmelerin genişliğe göre dağılımından çok işledikleri alandır. Nitekim AB-27'ye baktığımızda işletmelerin sadece %5,10'u 50 ha ve üzeri genişliğe sahipken bunların işledikleri alan toplam tarım alanlarının %60,60'ını kapsamaktadır. Oysa Türkiye'de bu oran ancak 20 ha ve altındaki işletmelerin işlediği alan için geçerlidir (%65,83).

Ayrıca ortalama işletme genişlikleri ele alındığında; Türkiye'de ortalama işletme genişliğinin 6,3 ha olduğu, Avrupa Birliği'nde ise ortalama işletme genişliğinin 20,7 ha olduğu bilinmektedir. Birliğe üye ülkelerdeki durum incelendiğinde ise; Slovakya (143 ha), Çek Cumhuriyeti (131,7ha) ve İngiltere'nin (81,6 ha) ortalama işletme genişliğinin en yüksek olduğu ülkeler olduğu, İtalya (5 ha), G. Kıbrıs (4,8 ha) ve Malta'nın (1,2 ha) ise ortalama işletme genişliğinin en düşük olduğu ülkeler olduğu tespit edilmiştir (Grafik 3). Tüm bu veriler, Türkiye'de küçük aile işletmelerinin çokluğunu, AB-27'de ise uzmanlaşmış büyük işletmelerin çokluğunu gözler önüne sermektedir.

Bitkisel Üretim

Bitkisel üretim konusu ele alındığında; AB-27'de, ekilebilir araziler üzerindeki en önemli ürünlerin tahıllar olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, gıda tüketiminde sebze ve meyveler giderek daha önemli ürünler haline

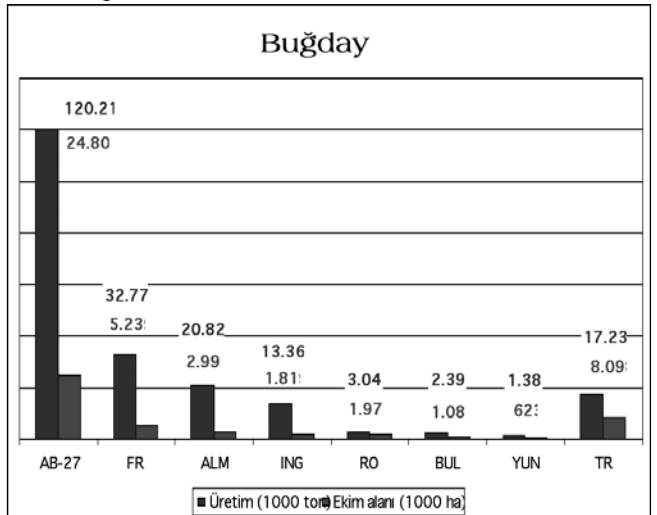
gelmektedir. Bitkisel ürünlerin AB-27 içinde dağılımı çok yaygın ya da belli ülke ve bölgelere özgü olabilir. Bunun nedeni ise, üye ülkelerin kendi içlerindeki önemli farklılıklar, iklim koşulları, üretim ve tüketici davranışlarına göre üretimin çok büyük değişiklik göstermesidir. Örneğin; Güney Avrupa'nın iklim koşulları sebze ve meyve üretimine daha uygun olduğu için bu ürünler genel olarak Akdeniz ülkelerinde yetiştirilmektedir.

Bu çalışmada bitkisel üretim açısından karşılaştırması yapılan ürünler her iki taraf içinde önemli olduğu düşünülen ayrıca Eurostat tarafından hazırlanan çalışmalarda da ele alınan ürünlerdir. Bunlar buğday, mısır, çeltik, şeker pancarı, ayçiçeği, domates, patates, elma, portakal, üzüm ve zeytindir.

Buğday

Buğday yaklaşık olarak %60'luk pay ile gerek Türkiye'de ve gerekse AB-27'de tahıllar içerisinde en önemli üretime sahip olan üründür. AB-27'de ortalama buğday işletmesi genişliği 7,05 ha'dır. Buğday üretiminde 47,60 ha ile İngiltere en yüksek ortalama işletme genişliğine sahip ülkedir. Türkiye'de ise bu rakam 0,36 ha'dır.

Grafik 1. Buğday Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

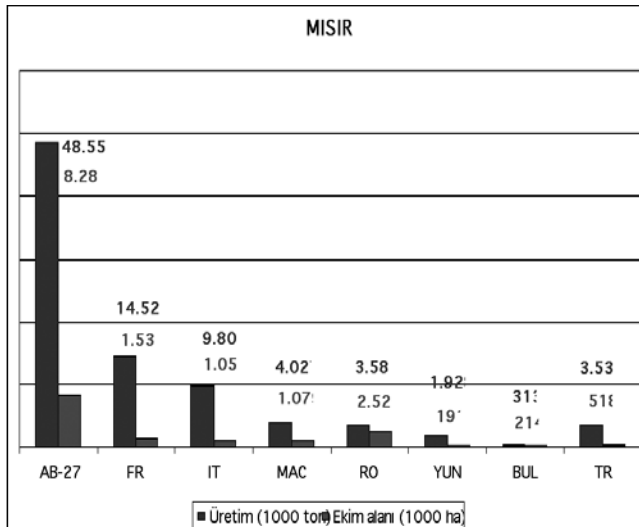
AB-27’de üretilen 120.216 bin ton buğdayda en büyük üretici %27,3 ile Fransa’dır. Fransa, Almanya ve İngiltere AB-27 toplam buğday üretiminin yarısından fazlasını karşılamaktadır. Türkiye’ de buğday üretimi 17.234 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile 3. sırada yer almaktadır. Türkiye buğday ekim alanı 8.098 bin ha ile AB-27 buğday ekim alanlarının % 32,7’sini oluşturmaktadır. AB-27’deki en büyük domates ekim alanları 125 bin ha ile İtalya’dadır (Grafik 1).

Türkiye ekim alanı açısından AB-27 sıralamasında ilk sırada yer alırken buğday veriminin düşük olması nedeniyle üretimde bu üstünlüğünü koruyamamaktadır. Nitekim en yüksek verim Almanya’da 626 kg/da iken bu rakam AB-27’ de ortalama 485 kg/da’dır. Türkiye’de ise buğdayın ortalama verimi 213 kg/da’dır. Ayrıca Türkiye buğday veriminde AB-27 sıralamasında 19. sırada yer almaktadır.

Mısır

AB-27’de ortalama mısır işletmesi genişliği 2,42 ha’dır. Mısır üretiminde 59,08 ha ile Çek Cumhuriyeti en yüksek ortalama işletme genişliğine sahip ülkedir. AB-27’de üretilen 48.551 bin ton mısırdan en büyük üretici üretimden aldığı %30’luk pay ile Fransa’dır. Fransa, İtalya ve Macaristan AB-27 toplam mısır üretiminin yarısından fazlasını karşılamaktadır. Türkiye’ de ise mısır üretimi 3.535 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile 7. sırada yer almaktadır (Grafik 2).

Tablo 2. Tarımsal İşletmelerin İşlenen Alana Göre Dağılımı ve İşletmelerin Payı (%)

Kaynak: Eurostat /2007, Tuik/2001

Türkiye mısır ekim alanı 518 bin ha olup AB-2’de en büyük buğday ekim alanları 2.525 bin ha ile Romanya’dadır. Ancak Romanya’da verimin çok düşük olması (362 kg/da) ekim alanları geniş olmasına rağmen üretimde geri sıralarda kalmasına neden olmaktadır. AB-27’de orta-

lama mısır verimi 586 kg/da iken en yüksek verim 949 kg/da ile Fransa’dan alınmaktadır. Türkiye’nin mısır verimi ise 683 kg/da’dır.

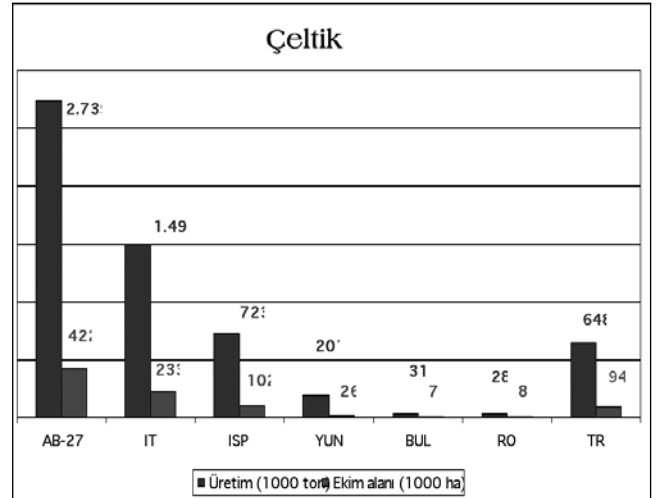
Çeltik

AB-27’de ortalama çeltik işletmesi genişliği 20,25 ha’dır. Çeltik üretiminde 170,8 ha ile Romanya en yüksek ortalama işletme genişliğine sahip ülkedir.

AB-27’de üretilen 2.739 bin ton çeltiğin yarısından fazlasını (%54,5) İtalya tek başına karşılamaktadır. İspanya ise üretimden sahip olduğu %26,4’lük pay ile ikinci en büyük üretici konumundadır. Türkiye’ de ise çeltik üretimi 648 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile 4. sırada yer almaktadır.

Türkiye çeltik ekim alanı 94 bin ha olup AB-27’de en büyük çeltik ekim alanları 233 bin ha ile İtalya’dadır (Grafik 3). Ayrıca AB-27’de ortalama çeltik verimi 647 kg/da iken en yüksek verim 712 kg/da ile İspanya’dan alınmaktadır. Türkiye’nin Çeltik verimi ise 689 kg/da ile AB-27 ortalamasının üzerindedir.

Grafik 2. Mısır Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

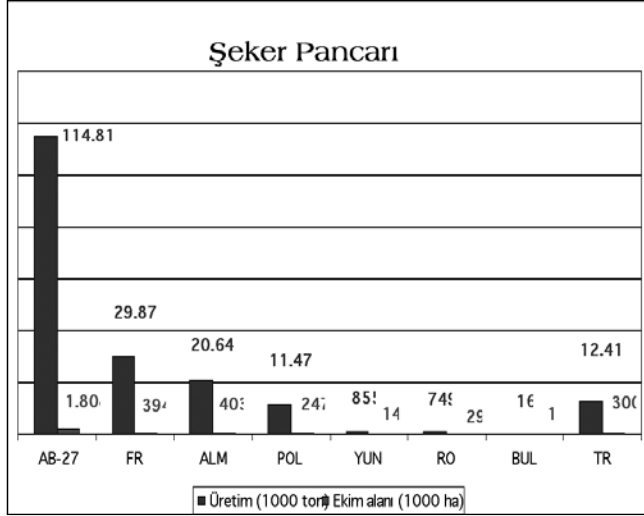
Şekerpancarı

AB- 27’de şeker pancarı işletmesi genişliği ortalaması 6,84 ha’dır. Şeker pancarı üretiminde 82,3 ha ile Slovakya en yüksek ortalama işletme genişliğine sahip ülkedir. Türkiye’de ise şeker pancarı tarımı ile uğraşan çiftçi başına ortalama arazi genişliği düşük düzeylerde olup şeker pancarı üreticilerinin % 80’i 10 dekarın altında bir alanda şeker pancarı üretimi yapmaktadırlar.

AB-27’de üretilen 114.810 bin ton şeker pancarında en büyük üretici üretimden aldığı %26’lık pay ile Fransa’dır. Fransa, Almanya ve Polonya AB-27 toplam şeker pancarı üretiminin yarısından fazlasını karşılamaktadır. Türkiye’ de ise şeker pancarı üretimi 12.415

bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile 3. sırada yer almaktadır (Grafik 4).

Grafik 4. Şeker Pancarı Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

Türkiye şeker pancarı ekim alanı 300 bin ha olup AB-27'de en büyük şeker pancarı ekim alanları 403 bin ha ile Almanya'dadır. Ancak şeker pancarı veriminde Almanya'nın geri sıralarda yer alması, buna karşılık ekim alanı Almanya'dan daha düşük olmasına rağmen veriminin yüksek olması nedeniyle Fransa'yı en büyük şeker pancarı üreticisi yapmıştır. Nitekim AB-27'de ortalama şeker pancarı verimi 591 kg/da iken en yüksek verim 844 kg/da ile Fransa'dan alınmaktadır. Türkiye'nin şeker pancarı verimi ise 414 kg/da olup bu değer ile AB-27 ortalamasının altında kalmaktadır.

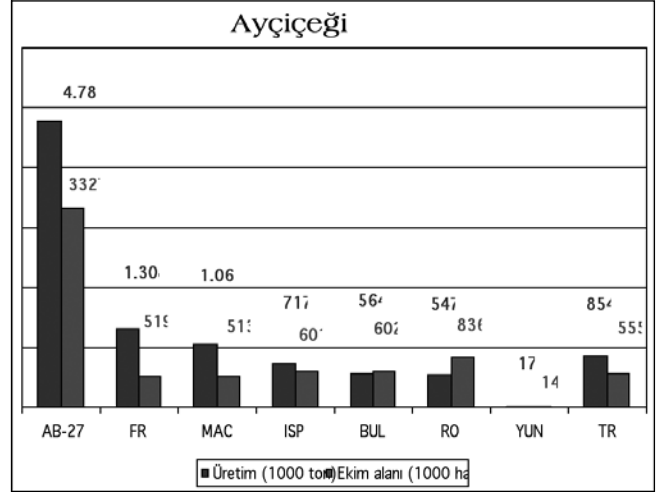
Ayçiçeği

Ayçiçeği üretimi incelendiğinde; AB-27'de ayçiçeği işletmesi genişliği ortalaması 7,39 ha'dır. Ayçiçeği üretiminde 56,31 ha ile Slovakya en yüksek ortalama işletme genişliğine sahip ülkedir. Türkiye'de ise ayçiçeği tarımı ağırlıklı olarak Trakya bölgesinde yapılmakta olup bu bölgede ayçiçeği üretimi yapan işletmelerin ortalama genişliği 14,7 ha'dır.

AB-27'de üretilen 4.783 bin ton ayçiçeğinde en büyük üretici %27,3 ile Fransa'dır. Fransa, Macaristan ve İspanya AB-27 toplam ayçiçeği üretiminin yarısından fazlasını (%64,5) karşılamaktadır. Türkiye'de ayçiçeği üretimi 854 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile 3. sırada yer almaktadır.

Türkiye ayçiçeği ekim alanı 555 bin ha ile AB-27 buğday ekim alanlarının % 16,7'sini oluşturmaktadır (Grafik 5). Türkiye ayçiçeği ekim alanı açısından AB-27 sıralamasında ilk sırada yer alırken ayçiçeğinde veriminin düşük olması nedeniyle üretimde bu üstünlüğü-

Grafik 5. Ayçiçeği Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

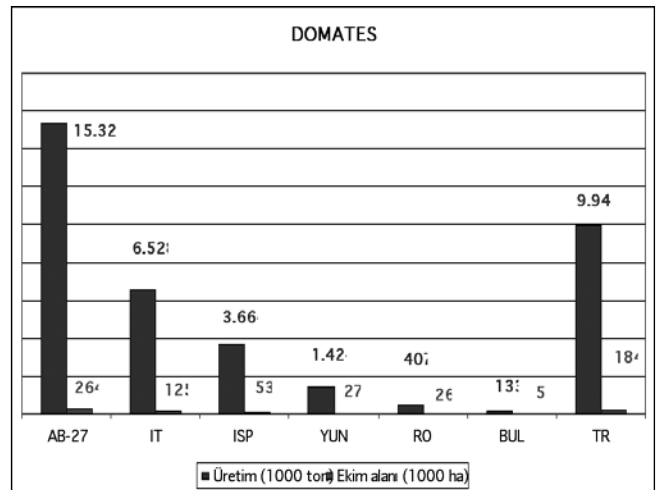
nü koruyamamaktadır. Nitekim en yüksek verim Çek Cumhuriyetinde 267 kg/da iken Türkiye'de ise ayçiçeğinin ortalama verimi 154 kg/da'dır. Ayrıca Türkiye ayçiçeği veriminde AB-27 sıralamasında 11. sırada yer almaktadır.

Domates

AB-27'de 15.323 bin ton domates üretilmektedir. Üye ülkelerde domates üretiminin %60'ından fazlası İtalya ve İspanya'da gerçekleşirken, üçüncü büyük ülke %10 ile Yunanistan'dır. Türkiye'de ise domates üretimi 9.945 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile 1. sırada yer almaktadır.

Ekim alanları incelendiğinde ise; Türkiye domates ekim alanı 184 bin ha olup bu rakam ile tek başına AB-27'de domates ekim alanlarının %70'ine sahiptir. AB-27'deki en büyük domates ekim alanları 125 bin ha ile İtalya'dadır (Grafik 6). Ayrıca AB-27'de en yüksek

Grafik 6. Domates Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

verim 766 kg/da ile İspanya'dan alınırken Türkiye'nin domates verimi ise 541 kg/da'dır.

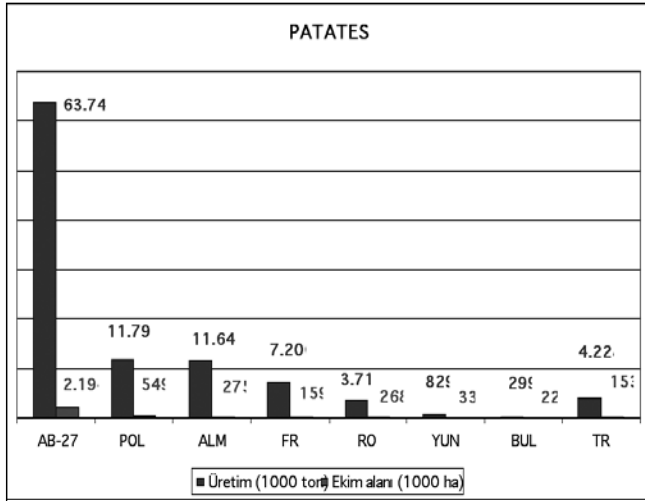
Patates

Bitkisel kaynaklı beslenmede tahıllardan sonra en fazla tüketilen besin maddesi patatestir. Ucuzluğu, birim alandan fazla verim alınması, besin değerinin yüksek olması, sindiriminin kolaylığı, kullanım alanının geniş olması ve her çeşit iklimde yetişmesi açısından, hemen hemen bütün dünya ülkeleri tarafından üretilmekte ve tüketilmektedir. Avrupa ülkelerinin beslenme kültürlerinde de önemli bir yeri olan patates üretimi incelendiğinde; AB-27'de patates işletmesi genişliği ortalaması 0,64 ha'dır. Patates üretiminde 19,26 ha ile Danimarka en yüksek ortalama işletme genişliğine sahip ülkedir. Danimarka'yı sırasıyla Hollanda (16,09 ha) ve İngiltere (11,76 ha) izlemektedir.

Türkiye'de ise hemen hemen her ilde patates üretimi yapılmakta olup patates işletmeleri daha çok, küçük işletmeler niteliğindedir.

AB-27'de üretilen 63.740 bin ton patateste en büyük üretici %18,49 ile Polonya'dır. Patates üretiminde ki diğer iki büyük ülke ise sırasıyla Almanya ve Fransa'dır, Türkiye'de ki durum incelendiğinde ise günümüzde Türkiye, Ortadoğu'nun en büyük patates üreticisi olup, patates üretimi ise 4.228 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile Hollanda'dan sonra 5. sırada yer almaktadır.

Grafik 7. Patates Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

Patates ekim alanları incelendiğinde ise; Türkiye patates ekim alanı 153 bin ha olup AB-27'de toplam domates ekim alanı 2.194 bin ha'dır. AB-27'deki en büyük patates ekim alanları 549 bin ha ile Polonya'dadır (Grafik 7). Ayrıca AB-27'nin ortalama patates verimi 2.721 kg/da iken, en yüksek verim 4538 kg/da ile

Fransa'dan alınmaktadır. Türkiye'nin patates verimi ise 2.771 kg/da'dır.

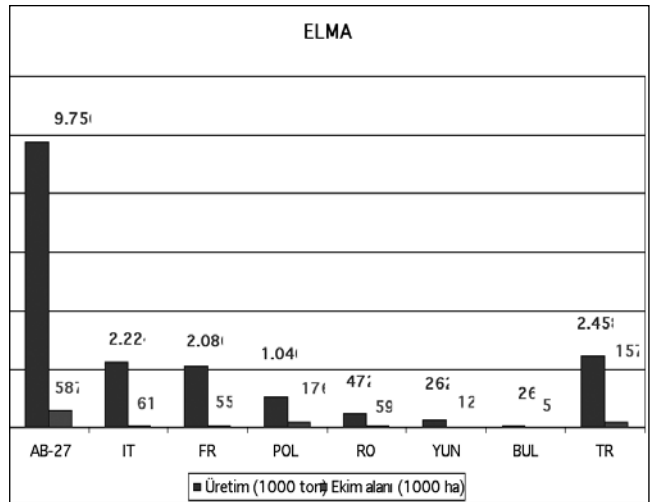
Elma

Elma, dekar alandan alınan ürünün fazlalığı, bol çeşitli olması, soğuk iklimlere dayanıklılığı ve sanayide çok farklı şekillerde değerlendirilebilmesi bakımından önemli bir meyvedir. Ayrıca elma, hasat sırasında düşük işgücü ihtiyacı, kolay tüketimi sebebi ile de önemlidir.

AB-27'de üretilen 9.750 bin ton elmada en büyük üretici %22,81 ile İtalya'dır. Elma üretiminde ki diğer iki büyük ülke ise sırasıyla Fransa ve Polonya'dır, Türkiye'de ki durum incelendiğinde ise elma üretimi 4.228 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile 1. sırada yer almaktadır.

Elma alanları incelendiğinde ise; Türkiye elma alanı 157 bin ha olup AB-27'de toplam elma alanı 587 bin ha'dır. AB-27'deki en büyük elma alanları 176 bin ha ile Polonya'dadır (Grafik 8).

Grafik 8. Elma Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

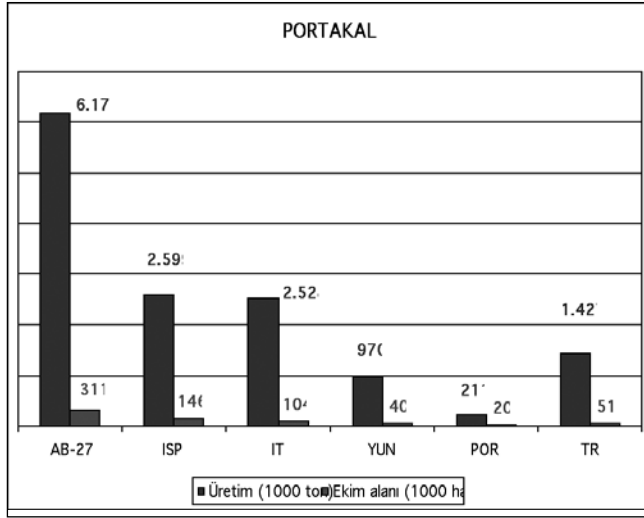
Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

Türkiye elma üretimi açısından AB-27 sıralamasında ilk sırada yer alırken elma veriminin düşük olması nedeniyle üretimde bu üstünlüğünü koruyamamaktadır. Nitekim İtalya 61 bin ha elma alanından neredeyse Türkiye kadar ürün alırken, AB-27'deki en yüksek verim 3.780 kg/da ile Fransa'dan alınmaktadır. Türkiye'de ise elma verimi 1.565 kg/da olup bu rakam ile AB-27 sıralamasında 10. sırada yer almaktadır.

Portakal

Turunçgiller içerisinde önemli bir yere sahip olan portakalın AB-27'de ki toplam üretimi 6.171 bin ton olup bu üretimin %80'i İspanya ve İtalya tarafından karşılanmaktadır. Yunanistan ise üretimden aldığı olduğu %15,71'lik pay ile üçüncü büyük üretici konumundadır.

Grafik 9. Portakal Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

Türkiye’de ise portakal üretimi 1.427 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile Yunanistan’ın önüne geçerek 3. sırada yer almaktadır.

Türkiye portakal üretim alanı 51 bin ha olup AB-27’de en büyük portakal üretim alanı 146 bin ha ile İspanya’dadır (Grafik 9). Ayrıca AB-27’de 2.457 kg/da ile en yüksek verim Yunanistan’dan alınmaktadır. Türkiye’nin portakal verimi ise 2.804 kg/da olup bu miktar ile AB-27 sıralamasında en yüksek verime sahip ülke konumundadır.

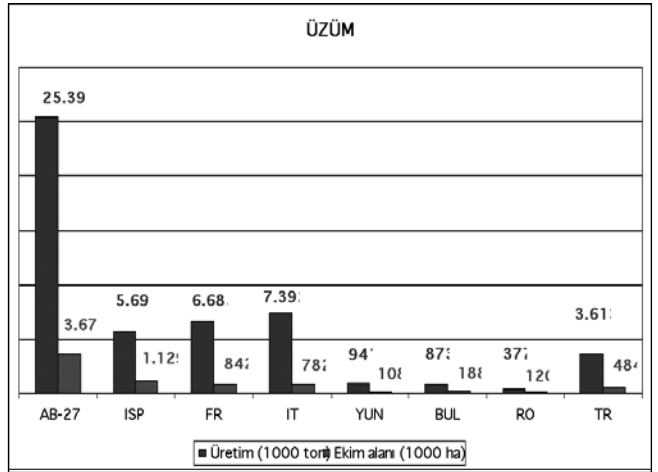
Üzüm

AB-27’de üretilen 25.391 bin ton üzüm üretiminin İtalya en büyük üretici olup, üretilen üzümün %77,86’sı üç büyük üretici olan İtalya, Fransa ve İspanya’da gerçekleşmektedir. Türkiye’de ise üzüm üretimi 3.613 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile 4. sırada yer almaktadır.

Türkiye bağ alanı 484 bin ha’dır. AB-27’de ise toplam bağ alanı 3.671 ha olup, en büyük bağ alanı 1.129 bin ha ile İspanya’dadır (Grafik 13). AB-27 bağlarının %95’ini şarap üretimi için kullanmaktadır ve dünyanın en büyük şarap üreticisidir. AB-27 içerisinde İspanya, toplam bağ alanının %31’ine sahiptir. İtalya ve Yunanistan bağların kuru üzüm ve yaban üzümü üretimi için ayrıldığı en önemli ülkelerdir. Ayrıca AB-27’deki bağların %8’i Bulgaristan ve Romanya’da bulunurken bu iki ülke de önemli şarap üreticilerindedir.

Türkiye’de ise 484 bin ha bağ alanında ilk sırayı 275 bin ha ile sofralık üzüm alırken, bunu ikinci sırada kurutmalık üzüm takip etmektedir. Şaraplık üzüm alanı ise 72 bin ha ile son sırada yer almaktadır.

Grafik 10. Üzüm Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

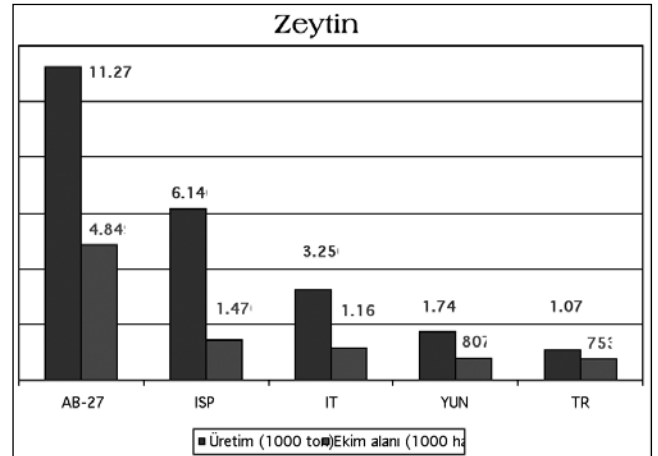
Ayrıca AB-27’de ortalama üzüm verimi 633 kg/da iken en yüksek verim 983 kg/da ile Yunanistan’dan alınmaktadır. Türkiye’nin üzüm verimi ise 752 kg/da ile AB-27 ortalamasının üzerindedir.

Zeytin

Zeytin AB Akdeniz bölgesinin en önemli ürünlerinden biridir. AB-27’de ortalama işletmesi genişliği 2,33 ha’dır. Zeytin üretiminde 5,35 ha ile İspanya en yüksek ortalama işletme genişliğine sahip ülkedir. Türkiye’de ise bu rakam 1,25 ha’dır.

AB-27’de üretilen 11.271 bin ton zeytin üretiminin yaklaşık olarak %90’ı İspanya, İtalya ve Yunanistan tarafından karşılanmaktadır. Bunlar arasında İspanya tek başına üretimin %50’sinden fazlasına sahiptir. Türkiye’de ise zeytin üretimi 1.076 bin ton olup AB-27 sıralamasında bu üretim miktarı ile 4. sırada yer almaktadır. Ayrıca gerek Türkiye’de ve gerekse AB-27’de zeytin üretiminin çoğunluğunu yağlık zeytin oluşturmaktadır.

Grafik 11. Zeytin Üretimi ve Ekim Alanının Üye Ülkeler Arasında Dağılımı

Kaynak: Eurostat, Tuik/2007

Zeytin alanları incelendiğinde ise; Türkiye zeytin üretim alanı 753 bin ha'dır. Bu rakam AB-27'de 4.849 bin ha olup AB-27'de en büyük zeytin üretim alanı 1.470 bin ha ile İspanya'dadır (Grafik 11). Ayrıca AB-27'de ortalama zeytin verimi 185 kg/da iken en yüksek verim 249 kg/da ile İspanya'dan alınmaktadır. Türkiye'nin zeytin verimi ise 143 kg/da ile AB-27 ortalamasının altında kalmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Türkiye, iklim ve ekolojik koşulların elverişli olması ve sahip olduğu geniş tarımsal arazi bakımından tarıma elverişli bir ülke konumundadır. Ancak tarımsal işletmelerin aile işletmesi niteliğinde küçük ölçekli işletmelerden oluşması ve ortalama işletme genişliğinin AB-27 ülkelerine kıyasla küçük olması, tarım arazilerinin çok parçalı yapısı ve toplam üretim alanlarının genişliğine rağmen verimliliğin istenilen düzeylere ulaşamaması gibi temel sorunlar nedeniyle sahip olduğu bu elverişli koşulları tam anlamıyla değerlendirememektedir.

Nitekim AB-27 sıralamasında lider konumda olduğumuz domates ve elma üretimini ele alacak olursak, bu ürünlerin üretiminde 1. sırada olduğumuz halde AB-27'nin domates ve elma üretiminde en büyük üretici olan İtalya'nın üretim miktarı Türkiye'nin üretim miktarına yakın olmasına rağmen bu üretim çok daha dar olan ekim alanlarında gerçekleştirilmektedir.

Buğday, ayçiçeği ve şeker pancarı üretimi değerlendirildiğinde ise, bu ürünlerin üretiminde AB-27 sırala-

masında Türkiye 3. ülke olduğu halde AB-27 içerisinde en büyük buğday, şeker pancarı ve ayçiçeği üreticisi olan Fransa'nın ekim alanları Türkiye'nin aynı ürünler için ayırdığı ekim alanlarından dardır.

Bu nedenle yukarıda sayılan tarımsal üretim koşullarının iyileştirilmesi ve dolayısı ile de tarımsal verimliliğin artırılması ile AB-27 karşısında lider konumda olduğumuz ürünlerde rekabet gücümüzü daha da artırmamız mümkündür. Yine bu yolla, geri sıralarda yer aldığımız ürünlerin üretimini de ilk sıralara taşımamız mümkün olacaktır.

Ayrıca tarımsal üretim koşullarının yanı sıra üreticilerin en büyük sorunlarından biri olan başta pazarlama ile birlikte depolama imkanlarının iyileştirilmesi, paketlenme, ambalajlama ve sınıflandırma işlemlerinde ki eksikliklerin giderilmesi ile üretim sonrası aşamalarda da daha başarılı bir yapıya ulaşılabileceği ve böylece rekabet gücümüzün daha da artacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

*Eurostat Agricultural Statistics, 2007. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/statistics/themes>

*Eurostat Agricultural Statistics Main Results, 2007-2008. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-ED-09-001/EN/KS-ED-09-001-EN.PDF

*Eurostat Economy and Finance, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/national_accounts/introduction

*TUIK, 2001. Genel Tarım Sayımı

*TUIK, 2007. Bitkisel Üretim İstatistikleri

*TUIK, 2007. İşgücü İstatistikleri

*TUIK, 2008. Ulusal Hesaplar

